

Asia: VN/27386/2023-VNK-31

Luonnos valtioneuvoston toimenpideohjelmaksi rasismin torjumisesta ja yhdenvertaisuuden edistämisestä

Tarkentavat kysymykset

Millaista sidosryhmäyhteistyötä tulisi tehdä toimeenpanon aikana (yhteistyötahot, yhteistyön muoto ja fokus)?

Vammaisfoorumi ry ja sen yhteydessä toimiva Vammaisten maahanmuuttajien tukikeskus Hilma edistää vammaisten ihmisten yhdenvertaisia osallistumismahdollisuuksia suomalaisessa yhteiskunnassa. Tukikeskus Hilmalla on yli 20 vuoden kokemus vammaisten maahanmuuttajataustaisten henkilöiden sekä tämän ryhmän kanssa työskentelevien tukemisessa. Hilma on tuottanut erikielistä tukimateriaalia laajasti ja kouluttanut työyhteisöjä ja eri ryhmiä vammaisten maahanmuuttajien erityiskysymyksistä. Toimintamme on valtakunnallista ja osallistumme aktiivisesti eri verkostojen työskentelyyn paikallisesti ja valtakunnallisesti.

Olemme mielellään mukana tuomassa osaamistamme ja tietotaitoamme kyseisestä ryhmästä, vähemmistön vähemmistöistä. Voimme olla mukana keräämässä tietoa rasismin ja syrjinnän kokemuksista ja vaikutuksista sekä auttaa selvittämään ratkaisuja ja hyviä käytäntöjä, millä voidaan vähentää kohderyhmämme kokemaa epätasa-arvoa ja osallistumisen esteitä. Olemme mielellään mukana pyöreän pöydän keskusteluissa, rasismin vastaisissa kampanjoissa ja dialogeissa eri väestöryhmien kesken.

Miten ja missä toimenpiteissä risteävän ja moniperusteisen syrjinnän torjuminen tulisi erityisesti huomioida?

Toimenpiteissä tulisi huomioida YK:n yleissopimus Vammaisten henkilöiden oikeuksista, jotta moniperusteista syrjintää voidaan nykyistä paremmin tiedostaa ja puuttua sen vähentämiseen. Vammaiset maahan muuttaneet voivat kokea arjessaan syrjintää moniperusteisesti, myös liittyen vamman tuomaan vaikeuteen osallistua yhteiskuntaan aktiivisesti. Koulutusjärjestelmässä ja työelämässä tietoisuutta vammaisten ihmisten oikeuksista tarvitaan laajasti; varhaiskasvatukseen, perusopetukseen, toisen asteen koulutukseen, kotoutumiskoulutusten tarjoajille sekä kunnille ja hyvinvointialueille, joissa tehdään maahanmuuttajien ohjausta ja neuvontaa. Liian moni vammainen

maahan muuttanut on syrjäytetty yhteiskunnasta jo alkuvaiheessa; viranomaiset voivat liian helposti ehdottaa asiakkaalle eläkettä tai eivät ohjaa heitä kieli- ja kotoutumiskoulutukseen. Tosiasiallista yhdenvertaisuutta edistetään esim. positiivisella erityiskohtelulla ja kohtuullisilla mukautuksilla. Nämä termit ja toimenpiteet ovat monelle organisaatiolle tuntemattomia käsitteitä.

Erilaisissa valtiovastuushakemuksissa tulisi kiinnittää erityistä huomiota siihen, että avustettavat toiminnot tapahtuvat esteettömässä ja saavutettavassa ympäristössä. Näin ehkäistään moniperusteista syrjintää vammaisten perusteella. Myös toimenpiteiden alaisten tapahtumien osalta on varmistettava osallistuminen eri vammairyhmiin kuuluville ihmisille esim. kuulovammaisten tulkkaus, tiedostus saavutettavasti näkövammaisia ajatellen jne.

Mitä sellaisia toimenpiteitä toimenpideohjelmasta puuttuu, joita valtioneuvoston yhdenvertaisuustiedonannon puitteissa pitäisi mielestäsi edistää?

Tukikeskus Hilmassa edistämme vammaisten maahanmuuttaneiden oikeuksien toteutumista mm. vahvistamalla kohderyhmämme tietoisuutta omista oikeuksista ja palveluista Suomessa. Olemme huolissamme siitä että, tietoisuuden ja tiedon vähäisyyden vuoksi, asiakkaamme ”valta” päättää omista asioista siirtyy muualle. Tässä riskinä on vallan väärinkäyttö, jota voi tapahtua erityisesti sosiaali- ja terveydenhuolto palveluissa. Toivoisimme että asiakkaiden syrjintä kokemuksia sosiaali- ja terveyspalveluissa kartoitettaisiin ja tuotaisiin näkyväksi. Tätä aihetta ovat tutkineet mm. Annika Lillrank ja Eveliina Heino artikkelissaan ”Vaihtoehdottomuuden, epätietoisuuden ja taistelun kentillä: Maahanmuuttajataustaisten vammaisen lapsen vanhempien arjen kansalaisuuden rakentuminen”.

Miten toimenpideohjelman tavoitteiden toteutumista ja vaikutuksia tulisi seurata?

Järjestöfoorumien kautta toimenpiteiden arviointi on kannatettavaa mutta se ei mielestämme ole riittävää. Seuranta olisi tulisi tehdä hyvin laajasti ajatellen eri väestöryhmiä, eri ikäisiä ja eri kielisiä. Toivoisimme että varsinkin järjestöt, jotka edustavat kaksinkertaisen vähemmistöryhmän edustajia kuultaisiin toimenpiteiden eri vaiheissa järjestelmällisesti.

Muut kommentit

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Vammaisfoorumi on 28 valtakunnallisen vammaisjärjestön yhteistyöjärjestö, jonka tarkoituksena on YK:n vammaisten ihmisten oikeuksia koskevan sopimuksen mukaisesti edistää vammaisten ihmisten tasa-arvoa ja yhdenvertaisen osallistumisen mahdollisuuksia yhteiskunnassa. Vammaisfoorumi edustaa jäsenjärjestöjensä kautta noin 223 000 vammaista ja pitkäaikaissairasta ihmistä.
www.vammaisfoorumi.fi

Vammaisten maahanmuuttajien tukikeskus Hilma edistää vammaisten ja pitkäaikaissairaiden maahanmuuttajien oikeuksia ja yhdenvertaisia osallistumismahdollisuuksia suomalaisessa yhteiskunnassa. www.tukikeskushilma.fi

Vammaisfoorumi kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta ja lausuu vammaisten maahanmuuttajien ja YK:n vammaissopimuksen näkökulmasta seuraavaa:

Vammaisfoorumi ry ja sen yhteydessä toimiva Vammaisten maahanmuuttajien tukikeskus Hilma edistää vammaisten ihmisten yhdenvertaisia osallistumismahdollisuuksia Suomalaisessa yhteiskunnassa. Tukikeskus Hilmalla on yli 20 vuoden kokemus vammaisten maahanmuuttajataustaisten henkilöiden sekä tämän ryhmän kanssa työskentelevien tukemisessa. Hilma on tuottanut erikielistä tukimateriaalia laajasti ja kouluttanut työyhteisöjä ja eri ryhmiä vammaisten maahanmuuttajien erityiskysymyksistä. Toimintamme on valtakunnallista ja osallistumme aktiivisesti eri verkostojen työskentelyyn paikallisesti ja valtakunnallisesti.

Olemme mielellään mukana tuomassa osaamistamme ja tietotaitoamme kyseisestä ryhmästä, vähemmistön vähemmistöstä. Voimme olla mukana keräämässä tietoa rasismien ja syrjinnän kokemuksista ja vaikutuksista sekä auttaa selvittämään ratkaisuja ja hyviä käytäntöjä, millä voidaan vähentää kohderyhmämme kokemaa epätasa-arvoa ja osallistumisen esteitä. Olemme mielellään mukana pyöreän pöydän keskusteluissa, rasismien vastaisissa kampanjoissa ja dialogeissa eri väestöryhmien kesken.

Toimenpiteissä tulisi huomioida YK:n yleissopimus Vammaisten henkilöiden oikeuksista, jotta moniperusteista syrjintää voidaan nykyistä paremmin tiedostaa ja puuttua sen vähentämiseen. Vammaiset maahan muuttaneet voivat kokea arjessaan syrjintää moniperusteisesti, myös liittyen vamman tuomaan vaikeuteen osallistua yhteiskuntaan aktiivisesti. Koulutusjärjestelmässä ja työelämässä tietoisuutta vammaisten ihmisten oikeuksista tarvitaan laajasti; varhaiskasvatukseen, perusopetukseen, toisen asteen koulutukseen, kotoutumiskoulutusten tarjoajille sekä kunnille ja hyvinvointialueille, joissa tehdään maahanmuuttajien ohjausta ja neuvontaa. Liian moni vammaisen maahan muuttanut on syrjäytetty yhteiskunnasta jo alkuvaiheessa; viranomaiset voivat liian helposti ehdottaa asiakkaalle eläkettä tai eivät ohjaa heitä kieli- ja kotoutumiskoulutukseen. Tosiasiallista yhdenvertaisuutta edistetään esim. positiivisella erityiskohtelulla ja kohtuullisilla mukautuksilla. Nämä termit ja toimenpiteet ovat monelle organisaatiolle tuntemattomia käsitteitä.

Erilaisissa valtiovastuushakemuksissa tulisi kiinnittää erityistä huomiota siihen, että avustettavat toiminnot tapahtuvat esteettömässä ja saavutettavassa ympäristössä. Näin ehkäistään moniperusteista syrjintää vamman perusteella. Myös toimenpiteiden alaisten tapahtumien osalta on varmistettava osallistuminen eri vammaryhmiin kuuluville ihmisille esim. kuulovammaisten tulkkaus, tiedostus saavutettavasti näkövammaisia ajatellen jne.

Tukikeskus Hilmassa edistämme vammaisten maahanmuuttaneiden oikeuksien toteutumista mm. vahvistamalla kohderyhmämme tietoisuutta omista oikeuksista ja palveluista Suomessa. Olemme

huolissamme siitä että, tietoisuuden ja tiedon vähäisyyden vuoksi, asiakkaamme ”valta” päättää omista asioista siirtyä muualle. Tässä riskinä on vallan väärinkäyttö, jota voi tapahtua erityisesti sosiaali- ja terveydenhuolto palveluissa. Toivoisimme että asiakkaiden syrjintä kokemuksia sosiaali- ja terveyspalveluissa kartoitettaisiin ja tuotaisiin näkyväksi. Tätä aihetta ovat tutkineet mm. Annika Lillrank ja Eveliina Heino artikkelissaan ”Vaihtoehdottomuuden, epätietoisuuden ja taistelun kentillä: Maahanmuuttajataustaisten vammaisen lapsen vanhempien arjen kansalaisuuden rakentuminen”.

Järjestöfoorumin kautta toimenpiteiden arviointi on kannatettavaa mutta se ei mielestämme ole riittävää. Seuranta olisi tulisi tehdä hyvin laajasti ajatellen eri väestöryhmiä, eri ikäisiä ja eri kielisiä. Toivoisimme että varsinkin järjestöt, jotka edustavat kaksinkertaisen vähemmistöryhmän edustajia kuultaisiin toimenpiteiden eri vaiheissa järjestelmällisesti.

Vammaisfoorumi ry

Veera Florica Rajala

puheenjohtaja

Anni Kyröläinen

pääsihteeri

p. 045 217 4936

anni.kyrolainen@vammaisfoorumi.fi

Lisätietoja: Maahanmuuttajien tukikeskus Hilma

kehittämispäällikkö Karoliina Mäki, 050 3002 501 karoliina.maki@tukikeskushilma.fi

Ignatius Katri
Vammaisfoorumi ry